

Robert Titan Felix

Enovito ljubezenski prvenec

Stanka Hrastelj: *Nizki toni*, Založba Goga, Novo mesto 2005

Pesniški prvenec Stanke Hrastelj - ki se je doslej oglašala v literarnih časopisih in zbornikih in je bila izbrana za najboljšo mlado pesnico na festivalu mladih literatov Slovenije Urška 2000 - Nizki toni sestavlja pet ciklov, Avgust v tesni haljici, Prah na mojih vrveh, Čas srebrn lokvanj, Nizki toni in Na robu jeseni, oklepata pa jih uvodna, In usta so rekla Adam, ter zaključna pesem Si v razpoko, ki iz dveh skrajnih pozicij v tematskem loku knjige upovedujeta dva ključna tematska loka celotne knjige, ljubezen in pesnjenje, kakor tudi vlogo in pomen vsakega od obeh v tej poeziji. Primat je vsekakor na strani ljubezni. "Videla sem: najprej so bila neka usta / in stopala so se dotikala bolečine kamenja / in usta so rekla Adam, so rekla po mačje, / so rekla z dokončnim jezikom, ime so imela // pripeta na meso." (In usta so rekla Adam) Pesnjenju tako pripade vloga zatočišča na pogorišču. "Si v razpoko mojega večera, / si v oblake trdih hrastov, v rokave / objokanih objemov; si v zavetje, // si v tihoto, ko si govorimo dolge / stavke, v molitev, ki kot truga / raste brez izgovorjave, // si v nemire med nama (ker sva si / krvnika); v vihar, v razpotje, / v najine ljubeče čase // prišla po mene, pesem?" (Si v razpoko)

Ljubezen, različne postaje, ki jih mora prehoditi srečanje dveh, od čudeža in vznesenosti bližine do bolečine in stiske razdalje, je glavno in z redkimi izjemami edino tematsko osišče obravnavane poezije. Stanke Hrastelj je uspelo napisati eno najenovitejših pesniških zbirk, kar sem jih bral v zadnjem času. Pesnica, ki se sicer zaveda, da je tudi njena ljubezen, ljubezen vsakokratnika, samo nekaj, s čimer vstopa v redosled rodu, izpoved vendarle splete okrog vsakokratne neponovljivosti, izjemnosti in čudežnosti vsake posamezne bližine. "Tudi moja zgodbo so pisali pred stotimi leti / ljudje z rokami, mehki od kolovratov / in hrepenenja. Ampak kako so mogli vedeti / za avgust v tesni haljici, da bo travo oškropil // z vonjem po spenjenem mleku, kako so slutili / čas v prosojni majčki, da mi bo usta osušil, / in njega, vzpenjajoč veter, ki sem ga iskala, / ko so kurili krese v mraku prižganem; // njega, kako ga bom videla prihajati nasproti / po ozki ozki stezi, da se bova morala / z boki dotikati, ko se bova srečevala na sprehodih." (Avgust v tesni haljici). A kljub čustveni tematiki te pesmi preveva nekakšna milina, redko se glas pretolče do krčevitosti, in še to le na najbolj izpostavljenih mestih, v upovedih razdalj. "Sem rekla kaj takega? Zakaj zdrsiš med prsti, / preden se te otip navadi?" (Nizki toni) "Noči je sama zrelost in jaz te tako mislim: / tvoj veter bi rada na svojih bilkah, tvojo roso / na svojih steblih. Amen, amen." (Beračice na razpotju)

Tisto, kar preseneča in njeno poezijo opazno razločuje od upesnjevanja ljubezenskega čustvovanja, ki v banalnih variantah prevladuje v marsikaterem pesniškem prvencu, je pravzaprav predvsem dejstvo, da se Stanka Hrastelj ljubezenskemu čustvu ne približuje na primarno izpoveden način, ampak v pesmih vzpostavlja prostor refleksije, ki seveda ni analitično odmaknjena predmetu opazovanja - s čimer bi prej ko ne samo izničila naboj izpovedi - ampak so pesmi nekakšna poročila o samozrcaljenju lirskega subjekta v tistem iz dveh. Lirski subjekt tako ne izreka sebe v presežnem (odnosa), ampak se do lastne podobe poskuša dokopati preko potujitve v odnosu, zato so v tej poeziji manj pomembni drobcji realnosti in sama metaforika, okrog katerih je zgrajena izpoved, ampak poglobljene deskripcije in refleksije intime, s čimer je Stanke Hrastelj uspelo spisati nekaj res lepih ljubezenskih pesmi. "Kako bo tedaj z nama, ko bova prispela / po dolgem času, ko bova govorila o vrnitvi / le zaradi sveže praznine, ko bova prisluškovala / jalovim zvokom brez odgovora, ali je molitev slišana; // in bo pogled zrl trenutek in ne bo pričakoval / niti šuma v odsev. Ko bo treba sestiti na vlak / ter si oddahniti in pustiti življenju, da se bo / kotalilo naprej, in nekaj časa zgolj gledati // kaplje, ki za sabo puščajo kaplje, sledi, / ki puščajo sledi." (Kako bo z nama)

Pesniški prvenec Stanke Hrastelj Nizki toni v sodobno slovensko poezijo sicer ne vnaša nekih izrazitih

novosti, je pa avtorica na področju ljubezenskega čustvovanja napisala nekaj res lepih pesmi, kakor tudi nakazala dovolj izviren glas, da lahko z veseljem pričakujemo njen nadaljnji pesniški razvoj.